

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΣΕΡΙΦΗΣ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 27695/03)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

2 Νοεμβρίου 2006

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

-Ακριβές αντίγραφο.

Στρασβούργο, 2.11.2006

(υπογραφή) S. NIELSEN – Γραμματέας Τμήματος

Στην υπόθεση Σερίφη κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα, η σύνθεση του οποίου έχει ως εξής:

Κύριο Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗ, *πρόεδρο,*

Κύριο Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

Κυρία F. TULKENS,

Κυρία E. STEINER,

Κύριο Κ. ΗΑΖΙΥΕΒ,

Κύριο D. SPIELMANN,

Κύριο S.E. JEBENS, *δικαστές,*

και τον κύριο S. NIELSEN, *γραμματέα τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 12 Οκτωβρίου 2006,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 27695/03) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, ένας υπήκοος της οποίας, ο κύριος Παύλος Σερίφης («ο προσφεύγων»), προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 28 Αυγούστου 2003 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπείται από τον κύριο Ι. Σταμούλη, δικηγόρο του Δικηγορικού Συλλόγου της Αθήνας. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Σ. Σπυρόπουλο, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κυρία Μ. Πατίδα, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Ο προσφεύγων παραπονέθηκε ειδικότερα, υπό το πρίσμα των άρθρων 3 και 5 § 4 της Σύμβασης, για τον τρόπο με τον οποίο οι

κρατικές αρχές αντιμετώπισαν τα προβλήματα υγείας του ενώ ήταν υπό κράτηση, καθώς και για την απόρριψη της αίτησής του να παρουσιαστεί ενώπιον του Συμβουλίου Εφετών με την απόφαση αριθ. 1885/2003.

4. Με απόφαση της 8 Σεπτεμβρίου 2005, το Δικαστήριο κήρυξε την προσφυγή εν μέρει παραδεκτή.

5. Τόσο ο προσφεύγων όσο και η Κυβέρνηση κατέθεσαν έγγραφες παρατηρήσεις επί της ουσίας της υπόθεσης (άρθρο 59 § 1 του κανονισμού).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

6. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1956 και είναι κάτοικος Αθηνών. Έχοντας πέσει θύμα τροχαίου ατυχήματος το 1980, υποφέρει από παράλυση του αριστερού χεριού. Το 1996, προσβλήθηκε από σκλήρυνση κατά πλάκας, μία εξελικτική εξοιδηματική νόσο που επιφέρει βλάβες στον εγκέφαλο και τον νωτιαίο μυελό, προκαλώντας πολλές διαταραχές (νευρολογικές, κινητικές, στην ισορροπία, στην όραση, κλπ.), και η οποία απαιτεί θεραπευτική αγωγή πολλών ειδικοτήτων (βασική αγωγή, συμπτωματικές θεραπείες, επανορθωτική αγωγή, κλπ.).

7. Στις 24 Ιουλίου 2002, ο προσφεύγων συνελήφθη από την αστυνομία και τέθηκε υπό προσωρινή κράτηση. Κρίθηκε ύποπτος για συμμετοχή στην τρομοκρατική οργάνωση «17 Νοέμβρη», η οποία, μεταξύ της ίδρυσής της το 1975 και της εξάρθρωσής της στην αρχή του έτους 2002, διέπραξε πολλές εγκληματικές πράξεις. Ο προσφεύγων κρατήθηκε μαζί με άλλα θεωρούμενα μέλη της οργάνωσης σε κελιά ειδικά διαμορφωμένα στις φυλακές Κορυδαλλού. Επρόκειτο για νέες εγκαταστάσεις, οι οποίες κατασκευάστηκαν το 2002. Ο προσφεύγων ήταν μόνος σε ένα κελί 12 τετραγωνικών μέτρων που έχει ένα εσωτερικό χωριστό χώρο με τουαλέτα και ντους.

A. Η διαδικασία ενώπιον των συμβουλίων

8. Στις 9 Δεκεμβρίου 2002, ο προσφεύγων ζήτησε την υπό όρους αποφυλάκισή του. Υποστήριζε ειδικότερα ότι υπέφερε από σκλήρυνση κατά πλάκας και ότι έπρεπε να εισαχθεί σε νευρολογικό νοσοκομείο. Ζήτησε επιπλέον από το Συμβούλιο Εφετών να του επιτρέψει να παραστεί ενώπιόν του προκειμένου να υποστηρίξει την υπόθεσή του. Τα αιτήματα αυτά απορρίφθηκαν στις 6 Φεβρουαρίου 2003. Το Συμβούλιο Εφετών Αθηνών έκρινε ειδικότερα ότι ο προσφεύγων ήταν άτομο ιδιαίτερα επικίνδυνο, ύποπτο ως μέλος ανήκον σε τρομοκρατική ομάδα, και ότι υπήρχε κίνδυνος φυγής. Προσέθεσε ότι ο προσφεύγων μπορούσε να δεχθεί θεραπευτική αγωγή στο νοσοκομείο της φυλακής (απόφαση αριθ. 300/2003).

9. Στις 23 Ιουνίου 2003, ο προσφεύγων ζήτησε από το Συμβούλιο Εφετών, το οποίο επρόκειτο να συνέλθει την επομένη για να αποφασίσει για την διατήρηση της προσωρινής κράτησης, να του επιτραπεί να παραστεί ενώπιόν του για να υποστηρίξει το αίτημά του και να τεθεί υπό δικαστική επιτήρηση. Προς τούτο, επικαλέστηκε μία ιατρική έκθεση που συντάχθηκε στις 19 Ιουνίου 2003 από τον υποδιευθυντή της νευρολογικής κλινικής του Γενικού Περιφερειακού Νοσοκομείου «Γεώργιος Γεννηματάς», ο οποίος τον είχε εξετάσει στην φυλακή και βεβαίωνε ότι ο ασθενής είχε υποστεί υποτροπή συστήνοντας την θεραπεία του σε νοσοκομείο.

10. Στις 11 Ιουλίου 2003, το Συμβούλιο Εφετών παρέτεινε την προσωρινή κράτηση του προσφεύγοντος για μία συμπληρωματική περίοδο έξι μηνών προκειμένου να αποφευχθεί η διάπραξη νέων εγκληματικών πράξεων και να εξασφαλιστεί η εμφάνισή του ενώπιον της δικαιοσύνης. Το Συμβούλιο Εφετών ανέστειλε την απόφασή του επί των αιτημάτων που κατατέθηκαν από τον προσφεύγοντα μέχρις ότου ο εισαγγελέας καταθέσει την πρότασή του επ'αυτών (απόφαση αριθ.

1554/2003). Στις 18 Ιουλίου 2003, ο τελευταίος ζήτησε από το Συμβούλιο Εφετών να απορρίψει την αίτηση παράστασης του προσφεύγοντος για τον λόγο ότι αυτός είχε ήδη αναπτύξει επαρκώς και υποστηρίξει τα επιχειρήματά του εγγράφως. Κάλεσε εξάλλου το Συμβούλιο Εφετών να απορρίψει το αίτημα της υπό όρους αποφυλάκισης του ενδιαφερομένου. Στις 30 Ιουλίου 2003, το Συμβούλιο Εφετών επικύρωσε την πρόταση του εισαγγελέως (απόφαση αριθ. 1885/2003).

Β. Η διαδικασία της απόφασης

11. Στις 17 Δεκεμβρίου 2003, το Τριμελές Εφετείο Κακουργημάτων Αθηνών κήρυξε τον προσφεύγοντα ένοχο του ότι υπήρξε μέλος μιας εγκληματικής οργάνωσης και τον καταδίκασε σε κάθειρξη οκτώ ετών. Το δικαστήριο αποφάσισε επιπλέον ότι η έφεση δεν θα είχε ανασταλτικό αποτέλεσμα (απόφαση αριθ. 3244-3395/2003).

12. Ο προσφεύγων άσκησε έφεση κατά της απόφασης αυτής. Η δίκη ενώπιον του Πενταμελούς Εφετείου Κακουργημάτων Αθηνών άρχισε στις 2 Δεκεμβρίου 2005 και είναι σήμερα σε εξέλιξη.

Γ. Η ιατρική παρακολούθηση του προσφεύγοντος

13. Στις 24 Φεβρουαρίου 2003, ο προσφεύγων υποβλήθηκε σε μαγνητική τομογραφία στο νοσοκομείο «Γεώργιος Γεννηματάς». Στις 8 Μαρτίου 2003, ο νευρολόγος του ιδίου νοσοκομείου, ο οποίος τον παρακολουθούσε ήδη αρκετά χρόνια, βεβαίωσε ότι οι βλάβες του νευρικού συστήματος είχαν επεκταθεί και συνέστησε θεραπεία.

14. Στις 19 Ιουνίου και στις 9 Δεκεμβρίου 2003, μετά από αίτηση του προσφεύγοντος, το νοσοκομείο «Γεώργιος Γεννηματάς» του χορήγησε δύο πιστοποιητικά, τα οποία βεβαίωναν ότι υπέφερε από σκλήρυνση κατά πλάκας, ότι έπρεπε να ακολουθήσει συγκεκριμένη

θεραπεία, ελλείπει της οποίας κινδύνευε από σοβαρή επιδείνωση της κατάστασής του, και ότι έπρεπε να παρακολουθηθεί σε νοσοκομείο.

15. Στις 28 Ιανουαρίου 2004, ο προσφεύγων, στηριζόμενος σε πολλές ιατρικές εκθέσεις, ζήτησε την αποφυλάκισή του για τον λόγο ότι, αν συνέχιζε την έκτιση της ποινής του, η υγεία του κινδύνευε να υποστεί ανεπανόρθωτη βλάβη. Εναλλακτικά, ζήτησε την μεταφορά του στο νοσοκομείο «Γεώργιος Γεννηματάς» για να τύχει της κατάλληλης αγωγής.

16. Στις 12 Φεβρουαρίου 2004, μετά από αίτηση του Εισαγγελέως Πλημμελειοδικών Πειραιά, δύο ιατροδικαστές εξέτασαν τον προσφεύγοντα στην φυλακή. Στηριζόμενοι και στον ιατρικό φάκελό του, κατέληξαν ότι η κατάσταση της υγείας του ήταν σοβαρή και ότι ήταν αναγκαίο να υποβληθεί σε νέες εργαστηριακές εξετάσεις και να του χορηγηθεί η προτεινόμενη από τους ιατρούς του αγωγή σε μία νευρολογική κλινική.

17. Στις 17 Μαρτίου 2004, το Πλημμελειοδικείο Πειραιά απέρριψε το αίτημα αποφυλάκισης του προσφεύγοντος για τον λόγο ότι δεν ήταν αρμόδιο για να το εξετάσει και έκρινε ότι ο προσφεύγων θα έπρεπε να προσφύγει ενώπιον του εφετείου. Το δικαστήριο απέρριψε ομοίως το αίτημα μεταφοράς του προσφεύγοντος στο νοσοκομείο «Γεώργιος Γεννηματάς» για τον λόγο ότι δεδομένης της κατάστασης της υγείας του, η μεταφορά του σε εξειδικευμένη κλινική δεν ήταν επιτακτική και ότι μπορούσε να δεχθεί θεραπευτική αγωγή στο νοσοκομείο της φυλακής (απόφαση αρ. ΑΤ 1686/2004).

18. Στις 17 Ιουνίου 2004, το συμβούλιο της φυλακής πρότεινε τη μεταφορά του προσφεύγοντος στο νοσοκομείο «Γεώργιος Γεννηματάς» προκειμένου να υποβληθεί σε συμπληρωματικές εξετάσεις και να αποφασισθεί η εισαγωγή του σε νοσοκομείο εξειδικευμένο στη θεραπεία της παθολογίας του.

19. Στις 14 Ιουλίου 2004, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο «Γεώργιος Γεννηματάς» όπου υποβλήθηκε σε μαγνητική

τομογραφία. Στη συνέχεια, εν αναμονή της ιατρικής πραγματογνωμοσύνης, επέστρεψε στη φυλακή.

20. Στις 4 Αυγούστου 2004, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε εκ νέου στο νοσοκομείο, προκειμένου να υποβληθεί σε θεραπεία και στις απαραίτητες ιατρικές εξετάσεις. Στις 12 Αυγούστου 2004, επέστρεψε στη φυλακή, έχοντας λάβει την αγωγή που έπρεπε να ακολουθήσει.

21. Στις 12 Σεπτεμβρίου 2004, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε εκ νέου στο νοσοκομείο για θεραπεία μίας ημέρας. Του συνέστησαν να επαναλάβει τη θεραπεία τον επόμενο μήνα και να ακολουθήσει κινησιοθεραπεία στο νοσοκομείο της φυλακής, δύο φορές την εβδομάδα.

22. Ο προσφεύγων μεταφέρθηκε εκ νέου στο νοσοκομείο στις 17 Οκτωβρίου, 21 Νοεμβρίου, 26 Δεκεμβρίου 2004 και 30 Ιανουαρίου 2005. Κατά την τελευταία επίσκεψη στο νοσοκομείο, οι γιατροί διέγνωσαν επιδείνωση της κατάστασης της υγείας του και προσάρμοσαν ανάλογα τη θεραπεία. Παράλληλα με αυτές τις μεταφορές στο νοσοκομείο «Γεώργιος Γεννηματάς», ο προσφεύγων ακολουθούσε τακτικά κινησιοθεραπεία στο νοσοκομείο της φυλακής.

Δ. Η υπό όρους αποφυλάκιση του προσφεύγοντος

23. Στις 6 Δεκεμβρίου 2004, ο προσφεύγων κατέθεσε νέα αίτηση, συνοδευόμενη από ιατρικά πιστοποιητικά, ζητώντας την υπό όρους αποφυλάκισή του.

24. Στις 7 Φεβρουαρίου 2005, λαμβανομένης υπόψη της κατάστασης της υγείας του προσφεύγοντος, το Εφετείο Αθηνών έκανε δεκτό το αίτημά του (απόφαση αριθ. 255/2005).

25. Στις 8 Φεβρουαρίου 2005, ο προσφεύγων αποφυλακίστηκε και τέθηκε υπό δικαστική επιτήρηση. Κατέβαλε 6.000 ευρώ ως εγγύηση.

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

26. Σύμφωνα με το άρθρο 306 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, οι συνεδριάσεις των δικαστικών συμβουλίων δεν είναι δημόσιες· οι αποφάσεις τους λαμβάνονται με πλειοψηφία, και πάντοτε αφού ακουστεί και αποχωρήσει ο εισαγγελέας (άρθρο 138).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 3 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

27. Ο προσφεύγων παραπονείται ότι, δεδομένης της κατάστασης της υγείας του, η κράτησή του αποτελούσε απάνθρωπη μεταχείριση, σε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης. Η εν λόγω διάταξη ορίζει τα εξής:

«Ουδείς επιτρέπεται να υποβληθεί σε βασανιστήρια ούτε σε ποινές ή μεταχείριση απάνθρωπες ή εξευτελιστικές.»

A. Επιχειρήματα των διαδίκων

28. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι ασθενεί βαριά και ότι η κατάσταση της υγείας του απαιτούσε ειδική ιατρική φροντίδα που δεν του χορηγήθηκε κατά την κράτησή του. Θεωρεί ότι η κράτησή του ήταν ασύμβατη προς την κατάσταση της υγείας του και υπογραμμίζει ότι αν δεν είχε καταθέσει αίτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, οι κρατικές αρχές δε θα είχαν λάβει κανένα μέτρο ως προς τη θεραπεία του. Προσθέτει ότι η κράτησή του είχε μετατραπεί σε ένα «οδυνηρό και ανυπόφορο» βασανιστήριο και ότι η ταπεινωτική κατάστασή του είχε μάλιστα προκαλέσει δυσφορία στο σωφρονιστικό προσωπικό. Η σοβαρότητα της οδύνης του ελήφθη τελικά υπόψη από το Εφετείο Αθηνών το οποίο διέταξε την υπό όρους αποφυλάκισή του. Ο προσφεύγων συμπεραίνει

από αυτό ότι το άρθρο 3 της Σύμβασης είχε παραβιαστεί καθόλη τη διάρκεια της προσωρινής κράτησής του.

29. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι αρχές της φυλακής έδωσαν τη δέουσα προσοχή στα προβλήματα υγείας του προσφεύγοντος και ότι αυτός έλαβε την κατάλληλη αγωγή. Κατά την Κυβέρνηση, το σύνολο του προσωπικού του νοσοκομείου της φυλακής φρόντιζε διαρκώς τον προσφεύγοντα και του παρείχε την απαραίτητη περίθαλψη. Επιπλέον, ουδόλως έχει αποδειχθεί ότι η επιδείνωση της κατάστασης της υγείας του οφειλόταν στη φυλάκισή του. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι ο προσφεύγων χρησιμοποίησε την ασθένειά του ως πρόσχημα ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου για να αποφυλακιστεί και όχι επειδή υπήρξε πράγματι θύμα μίας μεταχείρισης αντίθετης προς το άρθρο 3. Ο ενδιαφερόμενος δεν θα πρέπει ως εκ τούτου να εκμεταλλευτεί την επιείκεια και τη μεγαλοψυχία της δημοκρατικής ελληνικής δικαιοσύνης, η οποία τον απελευθέρωσε υπό δικαστική επιτήρηση, για να ισχυριστεί ότι η απόφαση αυτή εμμέσως αναγνώρισε την εις βάρος του παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.

30. Η Κυβέρνηση προσθέτει ότι οι συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντος ήταν πολύ καλές. Υπενθυμίζει ότι ο προσφεύγων συνελήφθη και τέθηκε υπό κράτηση και στη συνέχεια καταδικάστηκε πρωτοδίκως ως μέλος της τρομοκρατικής οργάνωσης «17 Νοέμβρη», η οποία είχε διαπράξει μεγάλο αριθμό δολοφονιών, αποπειρών δολοφονίας με χρήση εκρηκτικών και ενόπλων ληστειών, θέτοντας κατ'αυτόν τον τρόπο σε σοβαρό κίνδυνο τη δημόσια τάξη και ασφάλεια και τις διεθνείς σχέσεις της χώρας. Για τον λόγο αυτό, ο προσφεύγων, καθώς και όλα τα άλλα πρόσωπα που συνελήφθησαν μέσα στα πλαίσια εξάρθρωσης της εν λόγω τρομοκρατικής οργάνωσης, έπρεπε να κρατηθούν σε ειδικά διαμορφωμένα κελιά των φυλακών Κορυδαλλού, μακριά από τους άλλους κρατούμενους, με ενισχυμένα μέτρα ασφαλείας. Ωστόσο, παρά τα εν λόγω μέτρα ασφαλείας, οι συνθήκες κράτησης ήταν κατά πολύ καλύτερες από εκείνες των άλλων

κρατουμένων, αφού ο προσφεύγων και οι συγκατηγορούμενοί του διέμεναν σε ευρύχωρα κελιά και διαμορφωμένα με τρόπο ώστε «να καλύπτουν κάθε ανθρώπινη ανάγκη» και να διασφαλίζουν την τακτική επαφή με τους δικηγόρους και τους συγγενείς τους.

B. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

31. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι το άρθρο 3 της Σύμβασης καθιερώνει μία από τις πλέον θεμελιώδεις αξίες των δημοκρατικών κοινωνιών. Απαγορεύει απολύτως τα βασανιστήρια και τις απάνθρωπες ή εξευτελιστικές ποινές ή τη μεταχείριση, ανεξαρτήτως των περιστάσεων και των ενεργειών του θύματος. Η φύση του εγκλήματος για το οποίο ο προσφεύγων έχει καταδικαστεί είναι ως εκ τούτου αλυσιτελής για την εξέταση της προσφυγής υπό το πρίσμα του άρθρου 3 (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *V. κατά Ηνωμένου Βασιλείου* [GC], αριθ. 24888/94, § 69, CEDH 1999-IX, *Labita κατά Ιταλίας* [GC], αριθ. 26772/95, § 119, CEDH 2000-IV, *Kudla κατά Πολωνίας* [GC], αριθ. 30210/96, § 90, CEDH 2000-XI, *Valašinas κατά Λιθουανίας*, αριθ. 44558/98, § 100, CEDH 2001-VIII).

32. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει στη συνέχεια ότι, κατά την πάγια νομολογία του, για να εμπίπτει στο πεδίο του άρθρου 3, πρέπει μία μεταχείριση να είναι ενός ελαχίστου βαθμού σοβαρότητας (βλέπε *McGlinchey και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, αριθ. 50390/99, § 45, CEDH 2003-V). Η εκτίμηση αυτού του ελαχίστου ορίου είναι κατ'ουσία σχετική. Εξαρτάται από το σύνολο των δεδομένων της υπόθεσης και ειδικότερα από τη φύση και το περιεχόμενο της μεταχείρισης, από τον τρόπο που έλαβε χώρα, από τη διάρκειά της, από τις σωματικές ή πνευματικές επιπτώσεις της, όπως και, ενίοτε, από το φύλο, την ηλικία και την κατάσταση της υγείας του θύματος (βλέπε, για παράδειγμα, *Raninen κατά Φινλανδίας*, απόφαση της 16 Δεκεμβρίου 1997, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-VIII, σελ. 2821-2822, § 55, *Kudla κατά*

Πολωνίας, όπως πιο πάνω, § 91, *Peers κατά Ελλάδας*, αριθ. 28524/95, § 67, CEDH 2001-III). Το ερώτημα κατά πόσο η μεταχείριση είχε ως στόχο να εξευτελίσει ή να μειώσει το θύμα, αποτελεί ένα άλλο στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη. Ωστόσο, η απουσία παρόμοιου στόχου δεν οδηγεί απαραίτητως στη διαπίστωση μη παραβιάσεως του άρθρου 3 (*Peers κατά Ελλάδας*, όπως πιο πάνω, § 74).

33. Όσον αφορά ειδικότερα πρόσωπα τα οποία έχουν στερηθεί την ελευθερία τους, το Δικαστήριο έχει βεβαιώσει το δικαίωμα του κάθε φυλακισμένου να κρατείται σε συνθήκες συμβατές με τον σεβασμό της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας ώστε να διασφαλίζεται ότι ο τρόπος εκτέλεσης των μέτρων δεν υποβάλλουν τον ενδιαφερόμενο σε αγωνία ή δοκιμασία εντάσεως η οποία υπερβαίνει το αναπόφευκτο επίπεδο πόνου το οποίο συνεπάγεται η κράτηση. Αν και δεν μπορούμε να εξάγουμε γενική υποχρέωση αποφυλάκισης ενός κρατουμένου για λόγους υγείας ή μεταφοράς του σε πολιτικό νοσοκομείο ώστε να λάβει συγκεκριμένου είδους ιατρική αγωγή (βλέπε *Kudla κατά Πολωνίας*, όπως πιο πάνω, § 93), το άρθρο 3 της Σύμβασης υποχρεώνει σε κάθε περίπτωση το Κράτος να προστατεύει τη σωματική ακεραιότητα των προσώπων που στερούνται την ελευθερία, χορηγώντας ειδικότερα την απαιτούμενη ιατρική περίθαλψη (βλέπε *Mouisel κατά Γαλλίας*, αριθ. 67623/01, § 40, CEDH 2002-IX). Ως εκ τούτου, η έλλειψη της προσήκουσας ιατρικής περίθαλψης και, γενικότερα, η κράτηση ενός προσώπου που ασθενεί σε ακατάλληλες συνθήκες, μπορεί θεωρητικά να αποτελέσει μία μεταχείριση αντίθετη προς το άρθρο 3 (βλέπε, για παράδειγμα, *Ilhan κατά Τουρκίας* [GC], αριθ. 22277/93, § 87, CEDH 2000-VII, *Gennadi Naoumenko κατά Ουκρανίας*, αριθ. 42023/98, § 112, 10 Φεβρουαρίου 2004, *Farbtuhs κατά Λετονίας*, αριθ. 4672/02, § 51, 2 Δεκεμβρίου 2004).

34. Σε ό,τι αφορά την παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων πάσχει από μία χρόνια και αναπηρική πάθηση η οποία απαιτεί συνεχή θεραπευτική αγωγή πολλών

ειδικοτήτων. Ωστόσο, παρά τη σοβαρότητα της ασθένειάς του, από τον φάκελο προκύπτει ότι οι κρατικές αρχές καθυστέρησαν να παρέξουν στον προσφεύγοντα κατά την κράτησή του μία ιατρική συνδρομή σύμφωνη προς αυτήν που απαιτούσε η κατάσταση της υγείας του.

35. Το Δικαστήριο παρατηρεί ειδικότερα ότι παρόλο που ο προσφεύγων είχε ενημερώσει τις αρμόδιες αρχές λίγο μετά τη σύλληψή του ότι έπασχε από σκλήρυνση κατά πλάκας και ότι η κατάστασή του απαιτούσε περίθαλψη σε νευρολογικό νοσοκομείο, έπρεπε να περιμένει για μεγάλο χρονικό διάστημα προτού τεθεί υπό τακτική ιατρική παρακολούθηση. Πράγματι, κατά τα δύο πρώτα έτη της κράτησής του, ο προσφεύγων δεν έτυχε παρά σποραδικής περίθαλψης. Αναγκασμένος να αρκεστεί για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα σε περιστασιακούς ελέγχους και στην περίθαλψη που μπορούσε να του παρασχεθεί στο νοσοκομείο της φυλακής, ο προσφεύγων δεν μπόρεσε να υποβάλλει ανά τακτά χρονικά διαστήματα σε έλεγχο την εξέλιξη της ασθένειάς του σε εξειδικευμένο νοσοκομείο ούτε να αντιμετωπίσει τα πολυάριθμα προβλήματα που του προκάλεσε η σκλήρυνση κατά πλάκας με την χορήγηση θεραπειών προσαρμοσμένων στην περίπτωση του. Από τις αρχές του 2004 τελικά εφαρμόστηκε η προσήκουσα για την παθολογία του θεραπεία συνοδευόμενη από ένα πρόγραμμα κινησιοθεραπείας που του παρεχόταν στο νοσοκομείο της φυλακής. Η αναγκαιότητα να λάβει ο προσφεύγων ιατρικές φροντίδες μέσα στα πλαίσια μιας τακτικής θεραπείας αποτέλεσε εξάλλου την αιτία της υπό όρους αποφυλάκισής του στις 8 Φεβρουαρίου 2005.

36. Εντέλει, το Δικαστήριο καταλήγει ότι ο τρόπος με τον οποίο οι κρατικές αρχές ασχολήθηκαν με την υγεία του προσφεύγοντα κατά τη διάρκεια των δύο πρώτων ετών της κράτησής του τον υπέβαλλε σε μία αγωνία ή δοκιμασία εντάσεως η οποία υπερβαίνει το αναπόφευκτο επίπεδο πόνου το οποίο συνεπάγεται η κράτηση.

Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 5 § 4 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

37. Ο προσφεύγων παραπονείται για παραβίαση της αρχής της ισότητας των όπλων ενώπιον του Συμβουλίου Εφετών Αθηνών, η οποία είχε ως αποτέλεσμα την απόρριψη του αιτήματός του να παρασταθεί ενώπιον του Συμβουλίου Εφετών με την απόφαση αριθ. 1885/2003. επικαλείται το άρθρο 5 § 4 της Σύμβασης, το οποίο ορίζει:

«Παν πρόσωπον στερούμενον της ελευθερίας του συνεπεία συλλήψεως ή κρατήσεως έχει δικαίωμα προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, ίνα τούτο αποφασίση εντός βραχείας προθεσμίας επί του νομίμου της κρατήσεώς του και διατάξη την απόλυσίν του εν περιπτώσει παρανόμου κρατήσεως.»

38. Ο προσφεύγων αναφέρεται στην υπόθεση *Καμπάνης*, στην οποία το Δικαστήριο κατέληξε στην παραβίαση του άρθρου 5 § 4 της Σύμβασης λόγω της άρνησης του Συμβουλίου Εφετών να επιτρέψει στον ενδιαφερόμενο να παρασταθεί κατά την εξέταση του αιτήματός του για αποφυλάκιση (*Καμπάνης κατά Ελλάδας*, απόφαση της 13 Ιουλίου 1995, série A αριθ. 318-B). Καλεί το Δικαστήριο να εφαρμόσει αυτή τη νομολογία στην προκειμένη περίπτωση.

39. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η παράσταση του προσφεύγοντα ενώπιον του Συμβουλίου Εφετών δεν ήταν αναγκαία για τον λόγο ότι αυτός είχε ήδη αναπτύξει επαρκώς και υποστηρίξει τα επιχειρήματά του εγγράφως.

40. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι στην απόφαση *Καμπάνης* έκρινε ότι «η ισότητα των όπλων επέβαλλε να παρασχεθεί στον προσφεύγοντα η δυνατότητα να παρασταθεί συγχρόνως με τον εισαγγελέα προκειμένου να μπορέσει να αντικρούσει τις προτάσεις του». Έκρινε ότι «επειδή δεν προσφέρθηκε στον ενδιαφερόμενο πλήρης

συμμετοχή σε δίκη, η έκβαση της οποίας ήταν καθοριστική για την διατήρηση ή άρση της κράτησής του, το τότε ισχύον ελληνικό νομικό σύστημα και όπως αυτό εφαρμόσθηκε στην παρούσα υπόθεση δεν πληρούσε τις απαιτήσεις του άρθρου 5 § 4» (*Καμπάνης κατά Ελλάδας*, όπως πιο πάνω, σελ. 48, § 58). Το Δικαστήριο εκτιμά ότι η νομολογία αυτή, η οποία επικυρώθηκε στην υπόθεση *Κοτσαρίδης (Κοτσαρίδης κατά Ελλάδας*, αριθ. 71498/01, 23 Σεπτεμβρίου 2004), έχει εφαρμογή και στην προκειμένη περίπτωση. Συνεπώς, απορρίπτοντας το αίτημα του προσφεύγοντος για παράστασή του, το Συμβούλιο Εφετών του στέρησε τη δυνατότητα να αντικρούσει κατάλληλα τους επικαλούμενους λόγους διατήρησης της κράτησής του.

Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 5 § 4 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

41. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

42. Ο προσφεύγων αξιώνει 15.000 ευρώ για την ηθική βλάβη που υποστηρίζει ότι υπέστη σε συνδυασμό με την απώλεια της εργασίας του.

43. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το αιτούμενο ποσό είναι «εξωπραγματικό» και ότι μία διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε επαρκή επανόρθωση της ηθικής βλάβης.

44. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι το γεγονός ότι ο προσφεύγων δεν έτυχε της προσήκουσας περίθαλψης και ιατρικής παρακολούθησης αναφορικά προς την κατάσταση της υγείας του κατά τα δύο πρώτα έτη της κράτησής του, καθώς και η μη δυνατότητα να παραστεί ενώπιον του Συμβουλίου Εφετών, του προκάλεσαν μία βέβαιη ηθική βλάβη, η οποία δικαιολογεί την επιδίκαση αποζημίωσης. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 41, το Δικαστήριο του επιδικάζει 10.000 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο.

Β. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

45. Ο προσφεύγων αξιώνει 7.000 ευρώ για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου. Προς τούτο, υποβάλλει μία απόδειξη αμοιβής για το ποσό των 610 ευρώ για τη συζήτηση της 7 Φεβρουαρίου 2005 ενώπιον του Εφετείου Αθηνών και ένα τιμολόγιο για το ποσό των 200 ευρώ για τη συζήτηση της 17 Μαρτίου 2004 ενώπιον του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Πειραιά. Ο προσφεύγων αξιώνει επίσης, προσκομίζοντας σχετική απόδειξη, το ποσό των 8.000 ευρώ για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου.

46. Η Κυβέρνηση αμφισβητεί την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της πλειοψηφίας των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης στα οποία υποβλήθηκε ο προσφεύγων ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και των επικαλούμενων παραβιάσεων. Υποστηρίζει επιπλέον ότι τα αιτούμενα ποσά είναι υπερβολικά και μη αιτιολογημένα. Σε ό,τι αφορά τα έξοδα ενώπιον του Δικαστηρίου, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι είναι δύσκολο να πιστέψει ότι παρά την αδυναμία να εργαστεί λόγω της κατάστασης της υγείας του και το γεγονός ότι έπρεπε να καταβάλει 6.000 ευρώ για να αποφυλακιστεί με εγγύηση, ο προσφεύγων μπόρεσε

να καταβάλει 8.000 ευρώ στον δικηγόρο του για να τον εκπροσωπήσει ενώπιον του Δικαστηρίου. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το ποσό αυτό είναι «υπερβολικό και εξωπραγματικό».

47. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης στη βάση του άρθρου 41 προϋποθέτει την απόδειξη της πραγματικότητας και της αναγκαιότητάς τους και, επιπλέον, του εύλογου χαρακτήρα του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας* (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], no. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

48. Εν προκειμένω, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που έχει στην διάθεσή του και των πιο πάνω αναφερομένων κριτηρίων, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να επιδικάσει στον προσφεύγοντα 5.000 ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

49. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

1. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.

2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 5 § 4 της Σύμβασης.

3. *Αποφαίνεται* ότι

α) το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την

οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 10.000 (δέκα χιλιάδες) ευρώ για ηθική βλάβη και 5.000 (πέντε χιλιάδες) ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο,

β) από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

4. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 2 Νοεμβρίου 2006 κατ'εφαρμογήν του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)
Søren NIELSEN
Γραμματέας

(υπογραφή)
Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ
Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.
Αθήνα, 22 Νοεμβρίου 2006
Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουσόπουλος